

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Завдання для районної (міської) олімпіади з української мови та літератури
10 клас

Українська література

I. Напишіть есе на тему «Сумління людське, виявляється, схоже на вулик, його теж можна розтривожити» (Олесь Гончар).

(12 балів)

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

1. Хто став прообразом баби Оришки з роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (*Няня Панаса Рудченка, Ірина Костянтинівна Батієнко*).
2. Розгортання сюжету за принципом нагнітання родинно-побутових колізій є яскравою композиційною особливістю твору... (*повість І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»*).
3. Розкрийте походження літературного псевдоніма І. Тобілевича (*Карпенко – за іменем батька, Карий – прізвисько улюбленого персонажа, якого грав І. Тобілевич*).
4. Яка авторська позиція у повісті «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького? (*Переважно нейтральна або прихована, іноді осудливо-іронічна або співчутлива*).
5. Назвіть мистецьке кредо І. Карпенка-Карого. (*«Сцена ж мій кумир, театр – священний храм для мене!»*)

(5 балів)

III. Установіть відповідність між цитатною характеристикою та персонажем роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

1 «...Бідна, некрасива дівчина, уже таки й літня, що жила... удвох зі старою матір'ю».	А Грицько Чупруненко
2 «Не багатого роду!» – казала проста свита, накинута наопашки. «Та чепурної вдачі», – одмовляла чиста, біла, на грудях вишивана сорочка...»	Б Оришка
3 «Отой волоцюга, блудяга... покинув на Дону жінку з дітьми...»	В Мотря Жуківна
4. «Уже була стара-стара, як молоко біла, як сухар суха».	Г Чіпка Варениченко
	Д Остап Хрущ

1 – В; 2 – Г; 3 – Д; 4 – Б

(4 бали)

Українська мова

I. Доведіть, що подані іменники є омонімами службової частини мови. Якої саме? Як називається такий спосіб творення слів? Складіть речення для підтвердження відповіді.

Коло, край, кінець, протягом.

(9 балів)

Відповідь. Морфолого-синтаксичний спосіб: слово набуває нового значення в результаті переходу його із однієї частини мови в іншу.

Постій коло (*прийм.*) будинку. – Накресли велике коло (*ім.*).

Росте тополя край (*прийм.*) села. – Чужий край (*ім.*) – це не рідна сторона.

Сидить батько кінець (*прийм.*) стола. – Щасливий кінець (*ім.*) цієї події.

Зробили протягом (*прийм.*) тижня. – Листок здуло протягом (*ім.*).

II. Подайте фонетичний запис слів.

Готуються, снишся, сниться, книжці, радіомовлення, борються, женеться, розкуйовджений, прийняття, чукотський.

(5 балів)

Відповідь. [го'ту́йуц':а], [снiс ':а], [снiц ':а], [кнiз 'ц'і], [рад 'іомо́ўле"н':а], [бо́р 'уц':а], [же"не́ц':а], [розкуйо́ўдже"ний], [при"йн'ат':а], [чук'о́ц'кий].

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Завдання для районної (міської) олімпіади з української мови та літератури
11 клас

Українська література

I. Напишіть есе на тему «Вчинки мудрих людей продиктовані розумом» (Цицерон).

(12 балів)

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

1. Яку присвяту має новела М. Хвильового «Я (Романтика)»? Чому? *«Цвітові яблуні» М.Коцюбинського. В обох новелах ідеться про роздвоєння особистостей головних героїв.*
2. За допомогою яких поетичних засобів виражена світоглядно-естетична концепція П.Тичини? *Звукових (асонанс, алітерація, звуконаслідування, анафора, епіфора), зорових (епітет, метафора, авторські неологізми), формальних (розміщення строф і рядків у них).*
3. Хто залучив П. Тичину до шкільного хору, навчив нотної грамоти? *Учителька Серафима Морачевська.*
4. Кому належать слова: «За своїм світосприйманням Є.Плужник – трагічний оптиміст»? *М.Рильському.*
5. Поясніть термін «двоколіїність літератури 20-30 років ХХ ст.». *В Україні література розвивалася під впливом диктату компартії. А також за кордоном, де митці діаспори не втрачали зв'язки з класичними традиціями. Вони порушували морально-духовні й філософські проблеми буття, які виходили за рамки соцреалізму.*

(5 балів)

III. Установіть відповідність між сюжетними елементами та подіями роману В.Підмогильного «Місто».

Сюжетний елемент:	Подія:
1 експозиція	А самогубство Зоськи
2 зав'язка	Б оренда дорогої квартири
3 кульмінація	В опис нічного Києва
4 розв'язка	Г приїзд Степана до Києва
	Д поселення Степана в Гнідих

1) Г, 2) Д, 3) А, 4) Б.

(4 бали)

Українська мова

I. Доберіть до поданих іменників іншомовного походження прикметники. Запишіть їх, визначте рід: кольрабі, муліне, боа, зебу, турне, поні, рагу, івасі, ківі, Токіо.

Кольрабі (ж.р.), муліне (с.р.), боа – шарф (с.р.), боа – удав (ч.р.), зебу (ч.р.), турне (с.р.), поні (ч.р.), рагу (с.р.), івасі (ж.р.), ківі – птах (ч.р.), ківі – фрукт (с.р.), Токіо (с.р.).

(6 балів)

II. Утворіть словосполучення, поєднуючи подані дієслова з іменниками.

Дієслова	Іменники
Відкривати відчиняти розгортати виголошувати оголошувати проголошувати	Книга, свобода слова, незалежність, рівність, вода, подяка, порядок денний, олімпіада, вікно, двері, вирок, зошит, нотатник, квартира, доповідь, рахунок, монолог, тост.

Відкривати – воду, рахунок, олімпіаду; **відчиняти** – вікно, двері, квартиру; **розгортати** – зошит, книгу, нотатник; **виголошувати** – доповідь, монолог, тост; **оголошувати** – подяку, порядок денний, вирок; **проголошувати** – незалежність, рівність, свободу слова.

(9 балів)

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Завдання для районної (міської) олімпіади з української мови та літератури
7 клас
Українська література

I. Напишіть твір-роздум на тему «Краща у світі мета – стати хорошою людиною» (Цицерон).

(12 балів)

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

(5 балів)

1. До якої групи лірико-побутових пісень належать козацькі та чумацькі пісні? **(Соціально-побутових).**
2. У чому полягає секрет розміру коломийкового вірша? Проілюструйте прикладом. **(Дворядкова строфа, у кожному рядку – 14 складів).**
3. Який художній засіб яскраво виражений у рядках:
Стоїть явір над водою, в воду похилився.
На козака пригодонька – козак зажурився? **(Паралелізм)**
4. Який твір Т. Шевченка відкриває перше видання «Кобзаря»? **«Думи мої...»**
5. Кому з персонажів вивченого художнього твору належать слова: «Життя лиш доти має вартість, – говорив він частенько, – доки чоловік може помагати іншим»? **(Захарові Беркуту)**

III. Дайте визначення поняттям: пафос художнього твору, мотив у художньому творі.

(4 бали)

Пафос художнього твору – почуття піднесеності, натхнення, пристрасне переживання душевного стану героя (піднесення, розпач), пов'язані з основною ідеєю твору.
Мотив у художньому творі – підтема твору або її якась частина, що супроводжує, доповнює основну тему.

Українська мова

I. Допишіть прислів'я, користуючись довідкою, розкриваючи дужки. Поясніть написання частки **НЕ з дієсловами:**

1. І соловей (не)співає, коли він
2. У чужому оці порошинку бачить, а у своєму
3. На чужий труд
4. Слово – це меч, який
5. Мовчання ще нікому

Довідка:... дрючка (не)добачає; ...їсти (не)має; ...ласий (не)будь; ... (не)нашкодило; ...ніколи (не)іржавіє.

(6 балів)

1. *І соловей не співає, коли він їсти не має.*
2. *У чужому оці порошинку бачить, а у своєму дрючка недобачає.*
3. *На чужий труд ласий не будь.*
4. *Слово – це меч, який ніколи не іржавіє.*
5. *Мовчання ще нікому не нашкодило.*

Не з дієсловами пишеться окремо. Разом **не** з дієсловами пишеться, якщо слово без **не** не вживається або дієслово має префікс **недо-** і вказує на неповноту дії.

II. Відредагуйте, якщо потрібно, подані словосполучення і запишіть.

Дотримати слово, опанувати професію, зазнати невдачу, зрадити принципам, називати по імені, відправити по пошті, заходи щодо поліпшення, сталося із-за недбальства, один раз в місяць, увести до складу.

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Завдання для районної (міської) олімпіади з української мови та літератури
8 клас

Українська література

I. Напишіть твір-роздум на тему «Нема там добра, де нема правди» (П. Куліш). (12 балів)

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

(5 балів)

1. З яким природним явищем народ порівнює татар в історичній пісні «Ой Морозе, Морозенку»? **Із громом і хмарою: «То не грім в степу грохоче, То не хмара світ закрила, То татар велика сила...»**

2. Назвіть ім'я та прізвище українського кобзаря, якого називають українським Гомером. **(Остап Вересай).**

3. Назвіть відому вам пісню легендарної Марусі Чурай, побудовану у формі діалогу матері й сина **(«Засвіт встали козаченьки»).**

4. Яку творчу тему Лесі Українки продовжує поема «Давня казка»? **(Значення поезії в житті людини, роль поета в суспільстві).**

5. Яка головна ідея пронизує пісню «За Сибіром сонце сходить»? **(Самопожертви в ім'я суспільного блага).**

III. Установіть відповідність між цитатою та історичною піснею:

1	«Хоч, здається, не в кайданах, А все ж не на волі»	А	«Ой Морозе, Морозенку»
2	«Становили собі ляхи дубовії хати»	Б	«За Сибіром сонце сходить»
3	«Зібрав війська сорок тисяч в місті Жаботині»	В	«Чи не той то хміль»
4	«Ой з-за гори та з-за кручі буйне військо виступає»	Г	«Та, ой, як крикнув же козак Сірко»
		Д	«Максим козак Залізняк»

(4 бали)

1 – Б, 2 – В, 3 – Д, 4 – А

Українська мова

I. Підкресліть присудки, визначте їх види.

1. Не зміліє в отецьких криницях вода (Б.Олійник).

2. Ми тільки почали розгадувати світ (Д.Павличко).

3. У нещасті друг стає братом (З Біблій).

4. Я вам готовий у щасті і в нещасті помагати (Леся Українка).

5. Буде дощ плюскотіти. Буде вітер шуміти (Я. Шпорта).

(1) зміліє – простий дієслівний; 2) почали розгадувати – скл. дієслівний; 3) стає братом – скл. іменний; 4) готовий помагати – скл. дієслівний; 5) буде плюскотіти, буде шуміти – простий дієслівний.

(5 балів)

II. Утворіть від поданих слів збірні іменники, виділіть словотворчі засоби.

Козак, моряк, ткач, боягуз, парубок, птах, молодий, студент, дуб, біб.

(5 балів)

(Козацтво, моряцтво, ткацтво, боягузтво, парубоцтво, птацтво, молодь, молодецтво, студентство, дубняк, бобовиння).

III. Перебудуйте двоскладні речення на безособові. Запишіть їх. Граматичну основу підкресліть.

1. Ти ніде не знайдеш цієї книги.

2. Я хочу поїхати в Крим.

3. Ви не повинні спиратися на поручні.

4. Вогонь буде горіти до ранку.

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Завдання для районної (міської) олімпіади з української мови та літератури
9 клас

Українська література

I. Напишіть твір-роздум на тему «Пізнаєш істину – увійде тоді в кров твою сонце» (за афоризмами Г.Сковороди).

(12 балів)

II. Дайте відповіді на запитання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловлюваннях.

1. Які проблеми порушує у поемі «Енеїда» І. Котляревський? **І. Котляревський у творі «Енеїда» порушує проблеми соціальної нерівності, честі та обов'язку перед Вітчизною, дружби й кохання.**
2. Чому Остромирове Євангеліє має таку назву? **(Цей твір переписаний у 1056–1057 рр. з болгарського оригіналу дяком Григорієм для новгородського посадника Остромира, від імені якого Євангеліє дістало назву).**
3. На які жанрово-тематичні групи поділяються балади? **(Міфологічні; історичні; □ родинно-побутові (сімейні, любовні); соціально-побутові).**
4. Як називається архаїчна рукописна хрестоматія, що містить різні вислови та фрагменти з богословських творів? **(Ізборник Святослава).**
5. Хто, на думку Святослава, може «...Волгу веслами розкропити, а Дін шоломами виляяти»? **(Всеволод).**

(5 балів)

III. Установіть відповідність.

<i>Художній засіб</i>	<i>Приклад</i>
1 порівняння	А Чому ліси чекають мене знову, на щит піднявши сонце і зорю. (Л.Костенко)
2 епітет	Б Вона прийшла, завітчана і мила... (В. Симоненко)
3 метафора	В Грає кобзар, виспіває, Аж лихо сміється (Т. Шевченко).
4 алегорія	Г Людина нібито не літає... А крила має... (Л. Костенко).
	Д Ця дівчина... Обличчя, як з ікон... (Л. Костенко).

(4 бали)

1 – Д; 2 – Б; 3 – А; 4 – Г.

Українська мова

I. Визначте смислові зв'язки між частинами складносурядного речення.

1. І серцю дано не бідніти, і думам не дано всихать (М. Стельмах).
2. Прилинув вітер, і в тісній хатині він про весняну волю заспівав (Леся Українка).
3. Задощило, і фільмування довелося припинити (О. Гончар).
4. Усе повертається, але роки йдуть без вороття (Крил. вислів).
5. Слово – срібло, а мовчання – золото (Нар. тв.).
6. То комиш упаде в око, то дим тріпоче в повітрі (М. Коцюбинський).
7. Чи то праця задавила молоду силу, чи то нудьга невсипуща його з ніг звалила (Т. Шевченко).

(7 балів)

1. *І серцю дано не бідніти, і думам не дано всихать (М. Стельмах) – одночасність.*
2. *Прилинув вітер, і в тісній хатині він про весняну волю заспівав (Леся Українка) – послідовність.*
3. *Задощило, і фільмування довелося припинити (О. Гончар) – причина і наслідок.*
4. *Усе повертається, але роки йдуть без вороття (Крил. вислів) – протиставлення.*
5. *Слово – срібло, а мовчання – золото (Нар. тв.) – зіставлення.*
6. *То комиш упаде в око, то дим тріпоче в повітрі (М. Коцюбинський) – чергування явищ.*
7. *Чи то праця задавила молоду силу, чи то нудьга невсипуща його з ніг звалила (Т. Шевченко) – взаємовиключення явищ.*

